

SCHOON SCHIP

EVERT KAMPERT

Arthur is een jonge ondernemer van rond de 30 jaar met een eigen bedrijf dat hij samen met zijn broer runt. Maar helaas. De zaken gaan slecht, de financiële nood wordt steeds hoger en Arthur stapt eruit. Zijn broer heeft een gezin te onderhouden en zo kan hij hem ontlasten met de loonkosten. Arthur gaat op zoek naar andere wegen om in zijn levensonderhoud te voorzien. In de misdaad, volgens politie en justitie.

Arthur wordt aangehouden. Verdacht van drie gewelddadige overvallen. Arthur ontkent. En zwijgt. Tijdens het recherche-onderzoek. Gedurende het strafproces. Op dringend advies van zijn advocaat. Een van de slachtoffers is een bedrijf dat eerder een grote klant was van de onderneming die hij samen met zijn broer voerde. De rechtbank verwerpt de verdediging en veroordeelt Arthur tot acht jaar gevangenisstraf. Onvoorwaardelijk. Hij gaat in hoger beroep.

Zijn broer is intussen alles kwijtgeraakt wat hem lief was. Het bedrijf ging failliet. Zijn huwelijk liep spaak. Hij raakte zijn complete gezin kwijt. Door Arthur.

De celstraf komt hard aan en de vertwijfeling slaat toe. Arthur voert gesprekken met een geestelijke verzorger maar durft niet uit te komen voor wat hij heeft misdaan. Nog niet. Zo ontmoeten wij elkaar.

Ik ben herstelconsulent van beroep. Mijn opdracht is om in penitentiaire inrichtingen een veranderingsproces te bewerkstelligen naar een meer herstelgerichte cultuur waarin het delict en de gevolgen

daarvan bespreekbaar worden gemaakt met de gedetineerden. Ik spreek ze aan op hun verantwoordelijkheid. Ik stimuleer ze om daadwerkelijk te werken aan herstel van de schade die ze veroorzaakt hebben ten aanzien van de slachtoffers, zichzelf, hun relationele netwerk en de samenleving. Herstel op vier fronten dus. Met het oog op de terugkeer in de samenleving.

Ik werk in de bajes waar Arthur vast zit. Hij zit tegenover mij. Meteen voel ik dat hij schoon schip wil maken. Hij weet alleen niet hoe. Hij vreest de gevolgen. Strafrechtelijk. Persoonlijk. We praten veel met elkaar. Ik merk hoe hij wordt overmand door schuld- en schaamtegevoelens. Hij heeft al sinds de eerste rechtszitting spijt. Van zijn daden. Van zijn zwijgen. Hij ervaart het als een kwelling om de verklaringen van zijn slachtoffers aan te horen. Ze raken hem diep. 'Een van hen bleek nog iedere dag last van de overval te hebben', fluistert hij. 'De man durfde niet alleen over straat en schrok van alles. Hij dacht dat zijn laatste uur geslagen had toen ik voor hem had gestaan. Dat vond ik heel erg om te horen.' Ik ben er getuige van dat Arthur besluit om de zaken anders aan te pakken. 'Ik wil mezelf weer recht in de spiegel aan kunnen kijken,' zegt hij. En vraagt me: 'Evert, hoe pakken we dat aan?' Ik zeg dat ik wil weten hoe het precies zit. Arthur knikt begrijpend en bekent twee van de drie misdrijven. De overval op de ex-klant blijft hij ontkennen.

Ik benader Perspectief Herstelbemiddeling, een organisatie die bemiddelingen begeleidt tussen

daders en slachtoffers. Een spannend traject. Met zorgvuldigheid en respect voorop. Arthur wisselt van advocaat. Hij wenst zich niet langer op zijn zwijgrecht te beroepen.

Het eerste slachtoffer ziet niets in contact met Arthur. Het tweede wel. De confrontatie vindt plaats in de bezoekszaal van de penitentiaire inrichting van Arthur die voor de gelegenheid helemaal leeg is. En het werkt. De twee hebben een goed gesprek waarin het slachtoffer de aangeboden excuses aanvaardt en interesse toont in de toekomst van Arthur. De confrontatie maakt veel in hem los.

Ik verzorg ook de training Puinruimen. Hiervoor kunnen gedetineerden die oprecht aan hun toekomst willen werken zich vrijwillig aanmelden. Puinruimen gaat over ouderschap, slachtofferbewustzijn en verantwoordelijkheid nemen voor je daden. Hoe wil je in het leven staan als je straks weer vrij bent? Dat is de hamvraag. Puinruimen is mediation en mindfulness. Maar ook geconfronteerd worden met de verhalen van ervaringsdeskundigen. Mensen van buiten. Zoals Terry. Hij vertelt wat het voor hem betekende dat zijn vader vastzat in de gevangenis. En Julia. Zij was slachtoffer van een overval en ging op zoek naar herstel. Het zijn getuigenissen die diepe indruk maken, die het verschil maken, zeker ook bij Arthur. Bij hem is de hamvraag: Kun je met jezelf verder als er een geheim tussen jou en je familie in blijft staan? Nee dus. En daarom bekent Arthur uiteindelijk ook de derde overval. Om te beginnen tegenover mij. Hij wil echt volledig in het

Evert Kampert

reine komen met zichzelf. Daarom wil hij om te beginnen met zijn broer in gesprek, hoe moeilijk dat ook zal zijn. Nog voordat hij tijdens het hoger beroep de bekentenis officieel tegenover het gerechtshof zal afleggen wil hij dat zijn broer de waarheid over de overval op de ex-klant kent. Arthur: 'Ik was bang dat hij me niet meer zou willen zien, wat zijn goed recht zou zijn.' Het gesprek vindt, in overleg met de broer en hun vader, ongeleid plaats. De volgende dag ga ik snel bij hem langs. Zichtbaar opgelucht vertelt hij hoe zijn broer reageerde: 'Hij had het zien aankomen, maar had niet gedacht dat ik het ook écht had gedaan. Hij was teleurgesteld maar zei ook dat ik toch altijd zijn kleine broertje bleef...'

Het derde slachtoffer is helaas niet bereid om met Arthur om tafel te gaan. Hij zegt wel een excuusbrief van hem te willen ontvangen. Arthur besluit de brief pas na het hoger beroep te versturen om niet de indruk te wekken dat hij het doet om er strafrechtelijk voordeel uit te halen.

Het hoger beroep verloopt naar wens. De nieuwe advocaat van Arthur geeft aan wat zijn cliënt vanuit detentie zoal heeft onder-

nomen richting zijn slachtoffers. Hij hoopt ook dat hij op deze manier beter zal terugkeren in de maatschappij. Dit alles, tesamen met de bekentenis, resulteert in een lagere straf: zeven in plaats van acht jaar.

Arthur zit inmiddels ruim dertig maanden vast. Hij heeft veel geleerd: 'Vroeger dacht ik dat misdaad loont, Evert, maar misdaad loont niet, dat is duidelijk. In mijn geval blijkt dat eerlijkheid loont. Daarbij luisterde mijn advocaat ook naar mij en mijn behoefte en dat is ook zeker erg belangrijk geweest.' Arthur schrijft, zoals beloofd, een brief aan zijn laatste slachtoffer. Hij maakt er serieus veel werk van. Het doet hem goed dat hij als respons krijgt dat het slachtoffer erg blij was met de brief. Arthur: 'Het stomme van alles is, dat je alleen aan je zelf denkt als je de misdaad pleegt. Je denkt alleen aan wat het jou oplevert, wat het betekent voor anderen boeit je niet.' Erover praten vervult hem nog steeds met schaamte, maar hij is heel blij dat hij schoon schip heeft kunnen maken: 'Uiteindelijk is het aan mij om invulling te geven aan de rest van mijn leven.'